

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

Doručování

(1)

Doručení rozhodčího nálezu vyvěšením na úřední desce rozhodce nenahrazuje zákonem předpokládané vyvěšení na úřední desce soudu (§ 50l o. s. ř.).

(usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. července 2012, sp. zn. 10 Co 628/2012, uveřejněné pod číslem 14/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:KSOS:2012:10.CO.628.2012.1)

Podjatost rozhodce

(1)

Princip nezávislého a nestranného rozhodování, jež je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců.

Běžná profesní spolupráce advokátů nemusí sama o sobě znamenat okolnost, která by vzbuzovala důvodné pochybnosti o případném poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícího účastníka rozhodčího řízení.

Důvodné pochybnosti o poměru rozhodce z řad advokátů k jinému advokátovi zastupujícího účastníka rozhodčího řízení může vyvolat spolupráce nikoli jednorázová, ale dlouhodobá, mající povahu určité ekonomické závislosti, např. spolupráce ve společné advokátní kanceláři.
(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012, uveřejněný pod číslem 29/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2014:23.CDO.3150.2012.1)

Komentář autorů

Za přiměřeného použití občanského soudního řádu (viz § 14 o. s. ř.)⁸ podle § 30 zák. o rozhodčím řízení⁹ lze dospět k závěru, že princip nezávislého a nestranného rozhodování, jež je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců.¹⁰

Pochybnost o (ne)podjatosti soudce může nastat v případech, kdy soudce je současně na straně účastníka řízení či svědka, resp. když by v řízení mohl být dotčen na svých právech; shodně to platí, pokud má soudce k účastníkům řízení příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, příp. vztah ekonomické závislosti.¹¹

Sledované rozhodnutí pak uvádí, že v případě rozhodce může důvodnou pochybnost o jeho (ne)podjatosti obdobně jako u soudce založit např. dlouhodobá spolupráce vykazující v určité míře znaky ekonomické závislosti ve společné advokátní kanceláři mezi rozhodcem a jeho kolegou – advokátem, který zastupuje účastníky v řízeních rozhodovaných jeho kolegou – rozhodcem.

Související judikatura

Zde uvádíme některá rozhodnutí týkající se důvodů pro vyloučení soudce podle § 14 o. s. ř.

Dlouhodobý kolegiální vztah soudce k účastníku řízení, který působil dříve jako soudce na témže pracovišti, je skutečností, jež je bez ohledu na skutečnou povahu tohoto vztahu, způsobilou vyvolat pochybnost o nepodjatosti soudce.

Podle názoru dovolacího soudu měl-li soudce dlouhodobý kolegiální vztah k jinému soudci z téhož pracoviště, s nímž se běžně i společensky, i kdyby jen v rámci plnění pracovních povinností, stýkal, jde o objektivně danou skutečnost, jež je (bez ohledu na skutečnou povahu tohoto vztahu) způsobilá vyvolat opodstatněnou pochybnost o poměru soudce k takovému

⁸ Ustanovení § 14 o. s. ř. upravuje možnou podjatost soudců a přísedících v soudním řízení.

⁹ Ustanovení § 30 zák. o rozhodčím řízení: „Nestanoví-li zákon jinak, užijí se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu“.

¹⁰ Srov. odůvodnění sledovaného rozhodnutí.

¹¹ Srov. např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 2 Cdon 828/96, nebo srov. právní věta nálezu Ústavního soudu ze dne 3. července 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, ECLI:CZ:US:2001:2.US.105.01.

kolegovi ve věci, v níž vystupuje jako účastník řízení. Takovýto vztah nelze z hlediska obecné zkušenosti považovat za neutrální či běžně společenský; již jeho povaha vzbuzuje pochybnost ve smyslu § 14 odst. 1 o. s. ř., jež nemusí být bezpečně prokazována.

(z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. května 1999, sp. zn. 2 Cdon 1558/96, ECLI:CZ:NS:1999:2.CDON.1558.96.1)

Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci. Tak je tomu v případě, kdy soudce sám byl účastníkem řízení, ať na straně žalobce či na straně žalovaného, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech (např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem). Vyloučen je také soudce, který získal o věci poznatky jiným způsobem, než z dokazování při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování). Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům pak může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem (srov. § 116 zákona č. 40/1964 Sb.), jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský, či naopak nepřátelský. V úvahu přichází i vztah ekonomické závislosti, např. v souvislosti s vědeckou či jinou publikační činností soudce, v souvislosti se správou vlastního majetku soudce apod.

(z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 2 Cdon 828/96, ECLI:CZ:NS:1999:2.CDON.828.96.1)

Soudcův poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci. Tak je tomu bezpochyby v případě, kdy by soudce sám byl účastníkem řízení, ať na straně žalobce, či na straně žalovaného, nebo v případě, že by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech (např. kdyby jinak mohl být vedlejším účastníkem). Poměrem k věci se také rozumí situace, kdy soudce získal o věci poznatky jiným způsobem než z dokazování při jednání (např. jako svědek vnímal skutečnosti, které jsou předmětem dokazování), a v důsledku toho je jeho pohled na dokazování zjištěné skutkové okolnosti případu deformován jeho dalšími poznatky zjištěnými mimoprocesním způsobem.

Soudcův poměr k účastníkům nebo k jejich zástupcům pak může být založen především příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, jemuž na roveň může v konkrétním případě stát vztah přátelský, či naopak zjevně nepřátelský. *(z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. července 2013, sen. zn. 29 ICdo 23/2012, ECLI:CZ:NS:2013:29.ICDO.23.2012.1)*

Pravomoc soudu – prorogace práva

(1)

Dohodly-li si subjekty se sídlem v České republice, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži s místem konání rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, rozhodčí náleze v takovém řízení vydaný není tuzemským rozhodčím nálezem a není tak dána pravomoc českých soudů pro řízení o jeho zrušení podle zákona č. 216/1994 Sb, o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Na uvedeném nic nemění, že podle dohody stran se ústní jednání v rámci rozhodčího řízení konalo v Praze.

(usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2013, sp. zn. 23 Cdo 1034/2012, uveřejněné pod číslem 24/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2013:23.CDO.1034.2012.1)

Komentář autorů

Podle § 17 zák. o rozhodčím řízení se rozhodčí řízení „koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran.“

Z odůvodnění sledovaného rozhodnutí je možné vyvodit, že citované ustanovení zákona o rozhodčím řízení rozumí „místem konání“ právní domicilaci sporu (místo řízení), nikoli však místo projednání sporu (např. místo ústního jednání). V tomto směru tedy na prorogaci práva nemá vliv místo konání rozhodčího řízení.

Rozhodčí doložka

(1)

Rozhodčí smlouva, uzavřená do 31. 3. 2012, která pro řešení sporů mezi účastníky určuje jediného rozhodce, jenž bude jmenován předsedou dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je podle ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb. neplatná.

(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2013, sp. zn. 23 Cdo 1112/2013, uveřejněný pod číslem 35/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2013:23.CDO.1112.2013.1)

Komentář autorů

Ve sledovaném rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že neplatnost rozhodčí doložky může být také založena určením jediného rozhodce jmenovaného předsedou dozorčí rady právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem.

Související judikatura

K platnosti rozhodčí smlouvy a určení rozhodce se Nejvyšší soud vyjadřuje opakovaně. Jedním z problematických prvků je právnická osoba, která není stálým rozhodčím soudem.

Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce *ad hoc*, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb.

(právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněného pod číslem 121/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2011:31.CDO.1945.2010.1)

Byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 zákona č. 40/1964 Sb.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

(právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněného pod číslem 92/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2013:31.CDO.958.2012.1)

Obdobně se k tomu vyjadřují i soudy nižších stupňů.

Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce *ad hoc*, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona č. 216/1994 Sb. ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právnickou osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.

(právní věta usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, uveřejněného pod číslem 45/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:VSPH:2009:12.CMO.496.2008.1)

Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce nebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem v řízení ve smyslu § 13 zákona č. 216/94 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právnickou osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.

Pokud na základě této neplatné rozhodčí smlouvy byl vydán rozhodčí nález, není tento nález způsobilým exekučním titulem, podle něhož by mohlo dojít k nařízení exekuce v posuzované věci, rozhodce neměl pravomoc k vydání rozhodčího nálezu. Nejsou tedy splněny podmínky pro nařízení exekuce, neboť zde není exekuční titul ve smyslu § 40 odst. 1 exekučního řádu.

(z odůvodnění usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. října 2012, sp. zn. 7 Co 1944/2012, ECLI:CZ:KSCB:2012:7.CO.1944.2012.1)

(2)

Rozhodčí doložka uzavřená pouze mezi dlužníkem a věřitelem, která je sepsaná ve smlouvě, jejíž součástí je i ručitelské prohlášení, se nevztahuje na právní vztah mezi věřitelem a ručitelem.

(rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013, uveřejněný pod číslem 54/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2014:23.CDO.3958.2013.1)

Související judikatura

K tomu, na co se vztahuje rozhodčí doložka, se již několikrát Nejvyšší soud vyjadřoval.

Rozhodčí doložka uzavřená mezi kupujícím a prodávajícím nezakládá pravomoc rozhodce ve sporu mezi prodávajícím a třetí osobou – směnečným rukojmím ze směny, kterou byl zajištěn závazek k úhradě kupní ceny. *(právní věta rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007, uveřejněného pod číslem 2/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2009:23.CDO.2351.2007.1)*

Z žádného ustanovení zákona o rozhodčím řízení nevyplývá, že by se rozhodčí doložka vztahovala i na subjekty mimo právní vztah, v němž je rozhodčí doložkou založena pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu k rozhodování ve věci. Hovoří-li ustanovení § 2 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení o „právech s těmito právy souvisejícími“, má na mysli práva, která vznikla mezi subjekty rozhodčí doložky v souvislosti s právním vztahem, pro který je rozhodčí doložka sjednána, např. náhrada škody plynoucí z porušení smlouvy, bezdůvodné obohacení apod. Rozhodčí doložka ovšem nedopadá na takové právní vztahy, jejichž subjektem jsou třetí osoby, které s vedením rozhodčího řízení nevyslovily souhlas. *(z odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009, ECLI:CZ:NS:2011:23.CDO.111.2009.1)*

(3)

Neobsahuje-li rozhodčí doložka přímé určení rozhodce *ad hoc* a odkazuje-li pouze na seznam rozhodců vedený a „rozhodčí řád“ vydaný fyzickou osobou (rozhodcem), je (jako celek) neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb. pro rozpor se zákonem. Rozhodčí nález vydaný rozhodcem určeným na základě takovéto absolutně neplatné rozhodčí doložky není způsobilým exekučním titulem, neboť rozhodce neměl k jeho vydání pravomoc.

(usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014, uveřejněné pod číslem 53/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.174.2014.1)

Komentář autorů

Ve sledovaném rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že neurčení rozhodce *ad hoc*, nýbrž toliko odkazem na seznam rozhodců a rozhodčí řád vydaný fyzickou osobou (rozhodcem) zakládá neplatnost rozhodčí doložky.

Blíže k problematice neplatnosti rozhodčí doložky viz Komentář autorů k rozhodnutí (1).

Související judikatura

Nejvyšší soud se platností rozhodčí doložky zabýval i v jiných rozhodnutích. Rovněž se tím zabývaly i soudy nižších stupňů.

Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce *ad hoc*, resp. konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb. (*právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněného pod číslem 121/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2011:31.CDO.1945.2010.1*)

Byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 zákona č. 40/1964 Sb.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit. (*právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněného pod číslem 92/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2013:31.CDO.958.2012.1*)

Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce *ad hoc*, anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným ve smyslu § 13 zákona